

บทที่ ๕

การบริหารลูกหนี้และทรัพย์สินหลุดจำนำ

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การที่ธุรกิจจะตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ประเภทใด จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสินทรัพย์ที่จะลงทุนกับประเภทของธุรกิจ สินทรัพย์ที่จะลงทุนมีหลายประเภทที่สามารถจะลงทุนได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น เงินสด, ลูกหนี้, สินค้า, ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าต่าง ๆ, เงินลงทุน, สินทรัพย์ประจำฯ การจัดการลงทุนหรือการบริหารการลงทุนในสินทรัพย์จะต้องมีความเหมาะสมทั้งสภาพคล่องของธุรกิจกับกำไรของธุรกิจ เพราะถ้าวางทุนในสินทรัพย์ที่ไม่เหมาะสมแม้ว่าจะทำกำไรให้ธุรกิจมาก แต่อาจจะทำให้ธุรกิจมีสภาพคล่องน้อยเกินไป หรือถ้าวางทุนในสินทรัพย์ที่ทำให้ธุรกิจมีสภาพคล่องที่ดีอาจจะทำให้กำไรของธุรกิจน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ในที่นี่จะกล่าวถึงเฉพาะการลงทุนเกี่ยวกับลูกหนี้ ก่อนการตัดสินใจลงทุนในลูกหนี้ ธุรกิจจะต้องคำนึงถึงกำไรที่ได้รับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและสภาพคล่องของธุรกิจ และจำนวนเงินทุนที่ธุรกิจจะนำไปลงทุนในสินทรัพย์ประเภทนี้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ต้องเสียไป ณ ระดับลูกหนี้นั้น ๆ ต้นทุนที่ต้องเสียไปเพื่อการนี้ไม่ได้คิดเฉพาะเงินทุนที่ต้องนำไปลงทุนในบัญชีลูกหนี้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงหนี้สูญที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย ซึ่งหนี้สูญจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความระมัดระวังในการพิจารณาให้สินเชื่อ อีกทั้งความเอาใจใส่ในการติดตามทวงถาม เกี่ยวกับสภาพคล่องจะเห็นว่าการจัดการลูกหนี้ที่มีปัญหาในการที่จะรักษาสภาพคล่องไม่เหมือนกับการรักษาสภาพคล่องของหลักทรัพย์ที่ถือไว้เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้เพราะว่าฐานะของลูกหนี้แต่ละรายย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ และยอดคงเหลือของบัญชีลูกหนี้แต่ละคนย่อมมีการเปลี่ยนแปลง และขึ้นลงอยู่เสมอรวมทั้งยอดเงินที่ครบกำหนดชำระย่อมมีการขึ้นลงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารลูกหนี้ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการที่ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ธุรกิจหาระดับลูกหนี้ที่เหมาะสมกับการได้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะประกอบด้วย

๑. นโยบายของธุรกิจเกี่ยวกับการให้สินเชื่อและเรียกเก็บหนี้
๒. วิธีการพิจารณาสินเชื่อและการเรียกเก็บหนี้สำหรับลูกค้าแต่ละราย

ซึ่งมาตรการทั้ง ๒ นี้ จะมีความเกี่ยวพันกัน เช่น การมีนโยบายในการให้สินเชื่อและการเรียกเก็บหนี้จะมีผลต่อกำไรของกิจการ แต่ถ้ากิจการไม่ได้พิจารณาถึงความสามารถของลูกค้าแต่ละราย ในการที่จะให้สินเชื่อก็จะมีผลทำให้กำไรของกิจการลดลงไปด้วย

สำหรับกิจการรับจํานํา การจัดการเกี่ยวกับลูกหนี้จะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะว่า เงินลงทุนส่วนใหญ่สำหรับกิจการประเภทนี้จะเป็นการลงทุนในลูกหนี้ แต่กิจการประเภทนี้ก็ต้องลงทุนในทรัพย์สินจํานํา ซึ่งลูกหนี้จะนำมาคํ่าประกันเงินกู้ ได้แก่ ต้นทุนในการเก็บรักษาทรัพย์สินจํานํา นอกจากนี้ กิจการรับจํานําจะมีการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินลูกจํานํายิ่งด้วย

การให้สินเชื่อและการเรียกเก็บหนี้

การให้สินเชื่อและการเรียกเก็บหนี้ธุรกิจจำเป็นต้องมีนโยบาย เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุลู่วัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้

นโยบายในการให้สินเชื่อ (Credit Policies)

นโยบายในการให้สินเชื่อจะเป็นเครื่องมือช่วยในการพิจารณาถึงลำดับขั้นของความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าที่ธุรกิจจะรับภาระในการเสี่ยงน้อยที่สุด ถ้าธุรกิจประเมินความสามารถในการชำระหนี้ผิดไป จะทำให้ธุรกิจสูญเสียผลประโยชน์ที่จะได้รับ หรืออาจจะนำความเสียหายมาสู่ธุรกิจได้ โดยทั่วไปในการวางนโยบายในการให้สินเชื่อ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. ช่วงเวลาของการให้สินเชื่อ (Credit Terms) จะเป็นช่วงเวลานับตั้งแต่การให้สินเชื่อจนถึงกำหนดของการชำระคืน

๒. ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ (Credit Risks) คือโอกาสที่ธุรกิจจะได้รับชำระหนี้คืน ถ้าธุรกิจมีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อนานโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้้น้อย หรือในทางตรงกันข้าม ถ้าธุรกิจมีความเสี่ยงในการชำระหนี้้น้อยโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้ก็จะมีความ

๓. นโยบายการให้เงินลดเงินสด (Cash Discount Policy) จะเป็นเครื่องมือจูงใจให้ลูกค้ามาใช้สินค้าหรือบริการของธุรกิจ

นโยบายในการให้สินเชื่อจะยึดหยุ่นได้ตามลักษณะของธุรกิจแต่ละประเภท สำหรับกิจการรับจํานํา นโยบายในการให้สินเชื่อจะมีพระราชบัญญัติโรงรับจํานํา เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นทั้ง ๓ ประการ ดังนี้

๑. ช่วงเวลาในการให้สินเชื่อ จะเป็นช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่ผู้จำหน่าย นำทรัพย์สินนำมาจำหน่ายกับผู้รับจำหน่ายต่อไปอีก ๔ เดือน ๑๕ วัน สำหรับสถานธนาณูเคราะห์ได้ยึดเวลาให้อีก ๑๕ วัน เป็น ๔ เดือน

๒. ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ กิจการรับจำหน่ายจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้นจากการตีราคาทรัพย์สินจำหน่าย ถ้าตีราคาทรัพย์สินจำหน่ายสูงไปจะทำให้กำไรของกิจการน้อยเกินไป ไม่คุ้มกับเงินลงทุนที่เสียไป หรืออาจจะทำให้กิจการขาดทุนได้ ถ้าผู้จำหน่ายไม่มาไถ่ถอนทรัพย์สินจำหน่ายเมื่อครบกำหนด และทรัพย์สินนั้นได้หลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำหน่าย เมื่อผู้รับจำหน่ายนำทรัพย์สินจำหน่ายนั้นไปขายทอดตลาดได้ในราคาที่ใกล้เคียงหรือต่ำกว่าราคาจำหน่าย

๓. นโยบายการให้เงินลดเงินสด โดยทั่ว ๆ ไปแล้วนโยบายนี้คือนโยบายจงใจลูกค้าให้เห็นว่าเสียต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่าปกติ แต่สำหรับกิจการรับจำหน่ายคือการตีราคาทรัพย์สินจำหน่ายให้สูงเท่าที่กิจการรับจำหน่ายสามารถที่จะทำได้ เพื่อที่จะเป็นการดึงดูดให้ผู้จำหน่ายหันมาใช้บริการและให้ผู้จำหน่ายเห็นว่าทรัพย์สินจำหน่ายที่ตนนำมาจำหน่ายนั้นมีมูลค่ามากกว่านำไปจำหน่ายกับโรงรับจำหน่ายแห่งอื่น

๔. อัตราดอกเบี้ย กำหนดตามพระราชบัญญัติโรงรับจำหน่ายดังนี้

เงินต้นไม่เกิน ๒,๐๐๐.- บาท ร้อยละ ๒ ต่อเดือน

เงินต้นส่วนที่เกิน ๒,๐๐๐.- บาท ร้อยละ ๑.๒๕ ต่อเดือน

๕. วงเงินรับจำหน่าย ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำหน่าย กำหนดให้รับทรัพย์สินจำหน่ายไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.- บาท

วิธีปฏิบัติในการรับจำหน่าย

ทรัพย์สินที่ทางโรงรับจำหน่ายรับจำหน่ายจะต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีมูลค่า เก็บรักษาไว้ได้ มีตัวตน และสามารถส่งมอบได้ โรงรับจำหน่ายจะไม่รับทรัพย์สินที่โอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียน เช่น ทะเบียนรถยนต์, พันธบัตร, ใบหุ้น, สิทธิในการรับเงินต่าง ๆ และหลักทรัพย์การลงทุน เป็นต้น เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญของโรงรับจำหน่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนซึ่งมีรายได้น้อย ดังนั้นบุคคลที่มีทรัพย์สินที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียน ไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับความช่วยเหลือ นอกจากนี้ตามหลักปฏิบัติที่ได้ดำเนินการรับจำหน่ายไม่มีประชาชนนำหลักทรัพย์ดังกล่าวมาจำหน่าย

เมื่อผู้จำหน่ายนำทรัพย์สินไปจำหน่ายกับโรงรับจำหน่าย โรงรับจำหน่ายจะตีราคาทรัพย์สิน หลังจาก

ที่ราคาทรัพย์สินเป็นที่ตกลงกันทั้ง ๒ ฝ่าย คือทั้งผู้จำหน่ายและผู้รับจำหน่าย โรงรับจำหน่ายจะออกใบรับ เรียกว่า
 ตัวรับจำหน่าย^๑ ซึ่งมี ๒ ฉบับ ฉบับแรกใช้เป็นตัวต้นข้าว ฉบับหลังใช้เป็นปลายข้าว ทั้ง ๒ ฉบับ มีข้อความ
 และรายการตรงกันประกอบด้วยด้านหน้า และด้านหลังตามแบบที่ปรากฏในภาคผนวก

ข้อความในตัวรับจำหน่ายด้านหน้าจะประกอบด้วย

- ชื่อของโรงรับจำหน่าย
- เล่มที่, เลขที่ ของใบอนุญาตตั้งโรงรับจำหน่าย
- สถานที่ตั้งของโรงรับจำหน่าย
- วันรับจำหน่ายและวันส่งดอกเบี้ย
- ชื่อผู้จำหน่าย
- อายุผู้จำหน่าย
- สัญชาติของผู้จำหน่าย
- ที่อยู่ของผู้จำหน่าย
- รายละเอียด เกี่ยวกับบัตรประจำตัวของผู้จำหน่าย
- ลักษณะของสิ่งของที่มาจำหน่าย
- จำนวน เงินรับจำหน่าย
- อัตราดอกเบี้ย
- ลายมือชื่อผู้รับจำหน่าย
- ลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือผู้จำหน่าย

ข้อความในตัวรับจำหน่ายด้านหลังฉบับต้นข้าวตัวรับจำหน่ายที่ผู้รับจำหน่าย เก็บ เป็นหลักฐานจะเป็นราย
 การไถ่ถอนซึ่งประกอบด้วย

- ชื่อผู้ไถ่ถอน

^๑แบบของตัวรับจำหน่ายของโรงรับจำหน่าย เอกชนและของสถานธนาหุเคราะห์ ได้แสดงไว้ในภาค
 ผนวก เรื่องพระราชบัญญัติโรงรับจำหน่าย

- อายุผู้ไถ่ถอน
- สัญชาติของผู้ไถ่ถอน
- ที่อยู่ของผู้ไถ่ถอน
- รายละเอียดเกี่ยวกับบัตรประจำตัวของผู้ไถ่ถอน
- ลายมือชื่อผู้ไถ่ถอน

ตัวรับจําจำจะเป็นหลักฐาน เมื่อมีการจําจำ และ เมื่อผู้จําจำนำทรัพย์สินมาจําจำจะต้องนำบัตรประชาชน หรือหลักฐานอื่น เป็นที่ เชื่อถือได้ซึ่งแสดงที่อยู่ของผู้จําจำมาด้วย โดยที่ผู้รับจําจำจะต้อง จดรายละเอียดของบัตรประชาชนไว้ในต้นข้าวของตัวรับจําจำ ข้อบังคับนี้ได้ เพิ่มเติมขึ้นมาตามพระราช บัญญัติโรงรับจําจำ (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อจะไม่ให้โรงรับจําจำมีช่องทางหาประโยชน์โดยไม่ ชอบ โดยส่วนใหญ่แล้วโรงรับจําจำจะนิยมวิธีพิมพ์ลายนิ้วมือ เพราะเป็นหลักฐานที่ปลอมแปลงได้ยาก และเป็น การสะดวกสำหรับผู้ที่ยื่นหนังสือไม่ได้ นอกจากนี้ทางสำนักงานสถานอนุเคราะห์ของกรม ประชาสงเคราะห์ได้มีรายละเอียดเพิ่มเติมในด้านหลังของตัวรับจําจำฉบับที่ผู้รับจําจำถือไว้ คือ รายละเอียดเกี่ยวกับการมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาไถ่ถอนแทนกรณีผู้จําจำไม่สามารถมาไถ่ถอนได้เอง โดยที่ผู้ รับมอบฉันทะจะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่น เชื่อถือได้ทั้งของผู้มอบฉันทะ และผู้รับมอบ ฉันทะ นำมาเมื่อเวลาต้องการที่จะไถ่ถอน และยังมีค่าเตือนแก่ผู้จําจำอีกด้วย ดังแบบที่แสดงข้างล่างนี้

คำเตือน

- (๑) เมื่อปรากฏว่า พนักงานสถานอนุเคราะห์ผู้ใดแสดงกิริยาวาจาไม่สมควร หรือไม่ให้ความสะดวก โปรดแจ้งผู้จัดการทราบ
- (๒) ผู้จําจำไม่ต้องเสียค่าบริการใด ๆ ให้พนักงานสถานอนุเคราะห์ เว้นแต่เงินค่าดอก เบี้ยตาม กฎหมายอย่างเดียวกันเท่านั้น
- (๓) ตรวจสอบตัวรับจําจำที่พนักงานออกให้ว่า กรอกรายการ จำนวนเงินรับจําจำ และดอกเบี้ย ไว้ถูกต้อง หรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องให้แจ้งผู้จัดการทราบ
- (๔) ผู้ที่ไปส่งดอกเบี้ย ต้องรอลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายมือ และรับตัวรับจําจำฉบับใหม่ พร้อมทั้งใบเสร็จ รับเงินด้วย

- (๕) ผู้ที่ไปส่งดอกเบี๋ยหรือไถ่ทรัพย์สินจำนำคืน โปรดไปให้ตรงกับวันที่แจ้งในตัวรับจำนำ มิฉะนั้นจะต้องเสียดอกเบี๋ยเพิ่มขึ้นอีกครั้ง เดือน (หากตรงกับวันหยุด ผ่อนผันให้หนึ่งวัน)
- (๖) เพื่อความสะดวกในการส่งดอกเบี๋ยหรือไถ่ทรัพย์สินจำนำคืน ผู้จำนำโปรดไปติดต่อกับตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น จึงทำหนังสือมอบฉันทะตามแบบข้างล่าง และให้ลงลายมือชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือในตัวรับจำนำ ก็ต้องลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในหนังสือมอบฉันทะอย่างเดียวกัน
- (๗) วันหยุดทำการประจำสัปดาห์ คือ วันอาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์ (วันเสาร์ไม่หยุด)
- (๘) ผู้จำนำโปรดจำเลขที่ตัวรับจำนำ และ วัน เดือน ปี ให้ถูกต้อง เมื่อไปแจ้งตัวรับจำนำหาย
- (๙) ทรัพย์สินจำนำจะไถ่คืนได้ถ้าไม่ขาดส่งดอกเบี๋ยเกิน ๔ เดือน ๑๔ วัน
- (๑๐) ทุกครั้งที่ไปติดต่อกับ โปรดนำบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายไปแสดงด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือมอบฉันทะ .

ข้าพเจ้า.....บัตรประจำตัว.....เลขที่.....

ที่อยู่.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ขอทำหนังสือมอบฉันทะให้.....บัตรประจำตัว.....เลขที่.....

ที่อยู่.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

เป็นผู้มาทำการไถ่ทรัพย์สินจำนำแทน และพร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้มอบบัตรประจำตัวของข้าพเจ้า มา
แสดงเป็นหลักฐานในการไถ่ถอนด้วย

ลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือ.....ผู้จำนำ

ลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือ.....ผู้รับมอบฉันทะ

ลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือ.....ผู้รับมอบฉันทะ

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

(รายการค้ำนี้ทำต่อหน้าพนักงานสถานีธนานุเคราะห์)

ไถ่ของคืนไปเมื่อ.....

ระยะเวลาจำนำ.....เดือน

ดอกเบี้ย.....บาท.....สตางค์

ตัวรับจํานำของโรงรับจํานำเอกชนนอกจากจะมีรายละเอียดตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำแล้ว ด้านหลังของตัวรับจํานำฉบับที่ผู้จํานำถือไว้ จะเป็นข้อความภาษาจีนซึ่งมีรายละเอียดของรายการทรัพย์สินจํานำตามแบบด้านหน้าของตัวจํานำ ซึ่งโรงรับจํานำเอกชนทำไว้เพื่อเป็นการควบคุมภายในของตนเอง แต่ไม่มีรายการเกี่ยวกับการมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาไถ่ถอนแทนผู้จํานำ

ในทางปฏิบัติผู้จํานำจะชำระดอกเบี้ยเมื่อมีการไถ่ถอนทรัพย์สินจํานำ ถ้าผู้จํานำไม่สามารถที่จะไถ่ถอนทรัพย์สินจํานำได้เมื่อครบ ๔ เดือนนับตั้งแต่วันที่มีการจํานำก็ให้ชำระเฉพาะดอกเบี้ยซึ่งถือเป็นเสมือนว่าได้มีการต่ออายุสัญญาการจํานำต่อไปอีกคราวละ ๔ เดือน แต่ถ้าผู้จํานำขาดส่งดอกเบี้ยเกินกว่า ๔ เดือน ผู้รับจํานำจะต้องทำบัญชีทรัพย์สินจํานำที่ขาดส่งดอกเบี้ยโดยทำเป็น ๓ ฉบับ เก็บไว้ที่โรงรับจํานำ ๑ ฉบับ และทำรายงานแจ้งต่อกรมตำรวจ การปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินจํานำจะมีกำหนด ๑๕ วัน ถ้าผู้จํานำไม่มาทำการไถ่ถอนนับจากวันประกาศ ๑๕ วัน และเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมิได้สั่งอายัดไว้ ทรัพย์สินนั้นจะหลุดเป็นสิทธิของผู้รับจํานำ ผู้รับจํานำสามารถที่จะนำทรัพย์สินจํานำนั้นไปขายทอดตลาดได้ จึงถือได้ว่าทรัพย์สินจํานำเป็นสิทธิของโรงรับจํานำใช้ระยะเวลาทั้งหมด ๔ เดือนครึ่งสำหรับสถานธนาณูเคราะห์จะยึดเวลาเพิ่มให้อีก ๑๕ วัน รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๕ เดือน ทรัพย์สินจํานำจึงจะหลุดเป็นสิทธิของสถานธนาณูเคราะห์แล้วจึงจะนำไปขายทอดตลาด

ตัวจํานำตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ.๒๕๐๕ กำหนดให้มีต้นขั้วตัวจํานำ ๑ ฉบับ และปลายขั้วตัวจํานำ ๑ ฉบับ แต่ทางสถานธนาณูเคราะห์จะมีสำเนาอีก ๑ ฉบับเพื่อให้พนักงานเก็บของเก็บไว้เป็นหลักฐาน สำเนาฉบับเพิ่มเติมนี้จะเป็นกระดาษเปล่า

ศูนย์วิจัยทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิแสดงการรับจํานำของสถานานานุเคราะห์

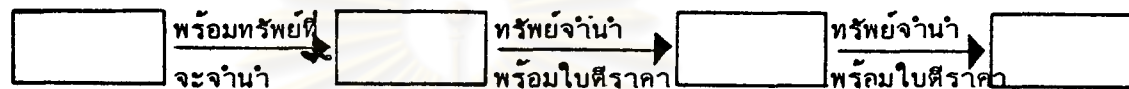
พนักงานเก็บทรัพย์สิน

ผู้จํานำ

ผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการ

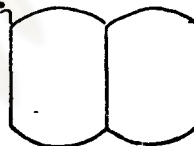
พนักงานทะเบียน

เสมียน

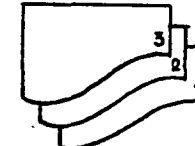
๕/-

ลงสมุดทะเบียนทุกครั้งที่มีการรับจํานำ

๕/-

เพื่อออกตัว ๓ ฉบับตามราคาที่ส่งมาให้

เพื่อตรวจสอบก่อนจ่ายเงิน

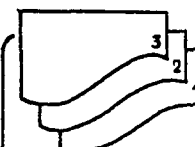
พร้อมทรัพย์สินจํานำ ณ สิ้นวันทำการ

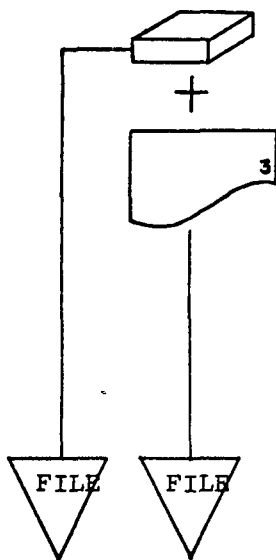
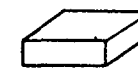
พร้อมเงินตาม
ราคารับจํานำ

ให้ผู้จํานำลงลายมือชื่อ
หรือลายพิมพ์นิ้วมือ

+

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตีราคาทรัพย์สินจำนำ

หน้าที่การตีราคาทรัพย์สินจำนำจะเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างมากในกิจการรับจำนำ ผู้ที่มีหน้าที่ตีราคาทรัพย์สินจำนำจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เพราะผลกำไรของกิจการขึ้นอยู่กับผู้ที่ทำหน้าที่นี้ เป็นส่วนใหญ่ การตีราคาทรัพย์สินจำนำต่ำเกินไปจากมูลค่าที่ผู้จำนำคิดว่า เมื่อจำนำกับโรงรับจำนำแห่งอื่นจะได้มูลค่าทรัพย์สินจำนำมากกว่านี้ ผู้จำนำอาจจะไม่มาใช้บริการของกิจการ หรือถ้าตีราคาทรัพย์สินจำนำสูงเกินไปเมื่อทรัพย์สินจำนำหลุด เป็นสิทธิของผู้รับจำนำและผู้รับจำนำนำทรัพย์สินนั้นไปขายทอดตลาดอาจจะได้มูลค่าต่ำกว่าราคาจำนำของทรัพย์สินนั้น หรือในกรณีที่ขายทอดตลาดได้สูงกว่าราคาจำนำแต่ก็อาจไม่คุ้มกับต้นทุนของ เงินทุนที่ผู้รับจำนำนำมาลงทุนในทรัพย์สินนั้น หรือในกรณีที่ผู้จำนำนำทรัพย์สินที่เป็นของปลอมหรือใช้การไม่ได้มาจำนำ ถ้าผู้ตีราคาทรัพย์สินจำนำไม่มีความเชี่ยวชาญในการพิจารณาทรัพย์สินอาจจะรับจำนำทรัพย์สินนั้น ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อกิจการได้

วิธีตีราคาทรัพย์สินจำนำสำหรับสถานธนาณูเคราะห์จะให้ผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการของสถานธนาณูเคราะห์แต่ละแห่งรับผิดชอบ โดยจะเป็นผู้ตรวจสอบทรัพย์สินที่มาจำนำว่าอยู่ในสภาพที่ไม่ชำรุดและเป็นของแท้ แล้วจึงประเมินราคาโดยเทียบจากราคาทรัพย์สินนั้นในท้องตลาด ถ้าเป็นนาถ ทอง หรือนาถ ทองรูปพรรณ เงิน หรือ เงินรูปพรรณ เพชรที่เจียรนัยแล้ว หรือ เพชรรูปพรรณ จะรับจำนำในราคาไม่เกินร้อยละแปดสิบของมูลค่าทรัพย์สินจำนำ ถ้าเป็นของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ รับจำนำในราคาไม่เกินร้อยละห้าสิบของมูลค่าทรัพย์สินจำนำ เนื่องจากของเบ็ดเตล็ดนั้น ๆ เป็นของที่เสื่อมสภาพได้ จึงต้องคำนึงถึงค่าเสื่อมสภาพในอีก ๔ เดือนข้างหน้า ถ้าผู้จำนำไม่มาไถ่ถอนทรัพย์สินจำนำนั้น ส่วนโรงรับจำนำเอกชนแต่ละแห่งการตีราคาทรัพย์สินจำนำจะไม่มีการเกณฑ์แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงรับจำนำเอกชนนั้น ๆ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว นาถ ทอง หรือนาถ ทองรูปพรรณ เงิน หรือ เงินรูปพรรณ เพชรที่เจียรนัยแล้ว หรือ เพชรรูปพรรณ จะรับจำนำในราคาประมาณร้อยละเจ็ดสิบห้าของมูลค่าทรัพย์สินจำนำ ถ้าเป็นของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ จะรับจำนำในราคาประมาณร้อยละสี่สิบหรือร้อยละห้าสิบของมูลค่าทรัพย์สินจำนำ โดยให้ผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการเป็นผู้ตีราคาทรัพย์สินจำนำ เมื่อผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการตีราคาทรัพย์สินจำนำแล้วจะกำหนดราคารับจำนำ พร้อมทั้งส่งทรัพย์สินจำนำให้เสมียนลงรายการรับจำนำในตัวรับจำนำและบันทึกเลขหมายทรัพย์สินจำนำให้ตรงกับ เลขหมายตัวรับจำนำก่อนส่งให้ผู้ถือกุญแจห้องเก็บทรัพย์สินเมื่อสิ้นวันทำการ ในกรณีที่ผู้จำนำต้องการจะเพิ่มราคาทรัพย์สินจำนำมากขึ้นกว่าที่ได้จำนำไว้ ถ้าผู้รับจำนำเห็นสมควรที่จะเพิ่มราคาทรัพย์สินก็ยอมทำได้ โดยจะออกตัวจำนำฉบับใหม่ให้

หลักเกณฑ์ในการรับจำนำ

การคิดอัตราดอกเบี้ย

ดอกเบี้ย หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้กู้จะต้องจ่ายชำระให้แก่ผู้ให้กู้ เนื่องจากได้นำเงินหรือสิ่งของมีค่าอื่นของผู้ให้กู้ไปใช้ประโยชน์ โดยสัญญาว่าจะชำระคืนเต็มมูลค่าในวันกำหนดในอนุสัญญา ซึ่งโดยทั่วไปดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละของเงินต้น เรียกว่า " อัตราดอกเบี้ย "

โดยปกติอัตราดอกเบี้ยจะมีหลายอัตราแตกต่างกันไป เพราะ

๑. ความไม่สมบูรณ์ของตลาดเงินกู้ จะขัดขวางการเคลื่อนย้ายเงินทุนไปสู่แหล่งต่าง ๆ ที่จ่ายดอกเบี้ยดีกว่า ปัจจัยที่ขัดขวางการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่ ผู้กู้และผู้ให้กู้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นไปในแหล่งเงินกู้แห่งอื่น การออกกฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทต่าง ๆ และความแตกต่างในอำนาจผูกขาดของผู้ให้กู้และแหล่งเงินกู้

๒. ความแตกต่างในลักษณะหนี้แต่ละราย แม้ว่าตลาดเงินกู้จะมีการแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition) แต่เพื่อชดเชยลักษณะแตกต่างของหนี้แต่ละรายแต่ละประเภท เจ้าหนี้จำเป็นต้องเรียกดอกเบี้ยจ่ายเป็นดอกเบี้ยจากลูกหนี้แต่ละรายแต่ละประเภทแตกต่างกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีลักษณะแตกต่างกัน คือ

- ค่าใช้จ่ายในการบริการเงินกู้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบฐานะของลูกหนี้ ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บเงิน เป็นต้น

- ความเสี่ยง เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อชดเชยการที่เจ้าหนี้ต้องเสี่ยงต่อการที่ลูกหนี้จะไม่ชำระหนี้ ยิ่งหนี้รายใดมีความเสี่ยงมากอัตราดอกเบี้ยจะสูง

- สภาพคล่องของสินทรัพย์ที่ค้ำประกัน ถ้ามีสภาพคล่องน้อย เจ้าหนี้จะคิดอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อชดเชยการขาดทุนจากการขายสินทรัพย์

สำหรับอัตราดอกเบี้ยของโรงรับจำนำ^๑ จะถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ

^๑อัตราดอกเบี้ยของโรงรับจำนำในที่นี้เป็นอัตราดอกเบี้ยก่อนที่รัฐบาลจะปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ของสถาบันการเงินเมื่อ ๑๑ มกราคม ๒๕๒๓

ซึ่งกำหนดให้โรงรับจำนำทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นของราชการหรือของเอกชน จะต้องมีป้ายแจ้งอัตราดอกเบี้ยเป็นภาษาไทย แสดงไว้ในที่เปิดเผยภายในโรงรับจำนำ โดยมีอัตราดอกเบี้ยดังนี้

- ๑) เงินต้นไม่เกิน ๒,๐๐๐.๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒.๐๐ บาทต่อเดือน
- ๒) เงินต้นส่วนที่เกิน ๒,๐๐๐.๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑.๒๕ บาท ต่อเดือน

แต่สถานธนาณูเคราะห์จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย และต้องการรักษาระดับอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด จึงคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยดังนี้

- ๑) เงินต้นตั้งแต่ ๑.๐๐ บาท ถึง ๕๐๐.๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑.๐๐ บาทต่อเดือน
- ๒) เงินต้นตั้งแต่ ๕๐๐.๐๐ บาทขึ้นไป อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑.๒๕ บาทต่อเดือน

การคิดดอกเบี้ยสำหรับกรณีเมื่อผู้จำนำทรัพย์สินมาจำนำไม่ครบเดือน แยกคิดดอกเบี้ยออกเป็น ๒ กรณี

- ถ้าจำนำทรัพย์สินมาจำนำไม่เกิน ๑๕ วัน ให้คิดอัตราดอกเบี้ยครึ่งเดือน
- ถ้าจำนำทรัพย์สินมาจำนำเกิน ๑๕ วัน ให้คิดอัตราดอกเบี้ยหนึ่งเดือน

ในกรณีที่มีเศษของหนึ่งสตาจ์ให้ปัดทิ้ง และถ้าผู้รับจำนำได้รับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด เนื่องมาจากการรับจำนำนอกเหนือจากดอกเบี้ย ให้ถือว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับนั้น เป็นดอกเบี้ยด้วย นั่นคือ ไม่อนุญาตให้โรงรับจำนำเรียกเงินอื่น ๆ จากผู้จำนำนอกจากดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว

วงเงินรับจำนำ

ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ กำหนดวงเงินในการรับจำนำโดยให้โรงรับจำนำรับจำนำทรัพย์สินจำนำในวงเงินไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท สำหรับสถานธนาณูเคราะห์นั้น ได้แบ่งวงเงินรับจำนำตามประเภทของทรัพย์สิน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ

- ๑) ทอง เงิน นาก รูปพรรณ รับจําหน่ายไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
- ๒) เพชร พลอย รูปพรรณ รับจําหน่ายไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
- ๓) สิ่งของเบ็ดเตล็ด รับจําหน่ายไม่เกินรายละ ๓,๐๐๐.๐๐ บาท

การที่รัฐบาลกำหนดวงเงินรับจําหน่ายเพื่อจะให้กระจายความช่วยเหลือแก่ประชาชน ได้อย่างทั่วถึงตามจำนวนที่จําเป็นแก่การครองชีพ ส่วนสถานธนาหุเคราะห์จะรับจําหน่ายของใช้ สํานักงานในราคาต่ำเพื่อหลีกเลี่ยงการรับของโจร และไม่รับจําหน่ายเม็ดเพชร ยกเว้นที่มีเรือน แหวนรองรับ เพื่อหลีกเลี่ยงการลักลอบหนีภาษีเพชร

นโยบายในการเรียกเก็บหนี้ (Collection Policies)

จะเป็นนโยบายที่ช่วยให้นโยบายการให้สินเชื่อสำเร็จ ซึ่งนโยบายการเรียกเก็บหนี้จะ คลุมไปถึงการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ทั้งพวกที่จ่ายชำระตาม เวลาที่ตกลงกันไว้รวมตลอดถึงลูกหนี้ที่ผิด สัญญา นโยบายเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยยืนยันว่าจะมีการชำระหนี้เท่านั้น ควรที่จะช่วยยืนยันว่า จะมีการจ่ายชำระหนี้ตรงตามเวลาอีกด้วย ในกิจการรับจําหน่ายนั้นการที่จะให้ผู้จําหน่ายเงินมาได้ ก่อนทรัพย์สินจําหน่าย จะต้องให้ผู้จําหน่ายเห็นว่าทรัพย์สินที่ตนจําหน่ายไว้นั้น มีมูลค่าสูงกว่าราคาที่จะต้องไถ่ ก่อน ดีกว่าที่จะให้ทรัพย์สินจําหน่ายหลุดเป็นสิทธิของผู้รับจําหน่าย เพราะถ้าผู้จําหน่ายต้องการจะซื้อทรัพย์สิน ใหม่นั้น จําเป็นต้องใช้เงินมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินนั้น นั่นคือ ผู้รับจําหน่ายจะต้องตีราคาทรัพย์สิน จําหน่ายอย่าให้ต่ำเกินไป

การไถ่ถอนทรัพย์สินจําหน่าย

ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจําหน่ายกำหนดให้ผู้จําหน่ายต้องนำตัวจําหน่ายมาขอไถ่ ถอนทรัพย์สินจําหน่าย ผู้รับจําหน่ายจะต้องให้ไถ่ทรัพย์สิน เว้นแต่ในกรณี

- ผู้รับจําหน่ายได้รับแจ้งจากทางราชการว่าทรัพย์สินจําหน่ายได้มาโดยมิชอบ
- ผู้รับจําหน่ายสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้โดยมิชอบ

เมื่อผู้รับจําหน่ายยินยอมให้ผู้จําหน่ายไถ่ถอนทรัพย์สินจําหน่าย ผู้รับจําหน่ายจะต้องจดยรายละเอียดของ ผู้ไถ่ถอนทรัพย์สินจําหน่ายให้ครบถ้วนตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติโรงรับจําหน่าย รวมทั้งตรวจสอบบัตร

ประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นเป็นที่เชื่อถือได้ และให้นำตัวเจ้าหน้าที่ต้นชีวิตตัวรับจำนำและ
 พนักงานเรือนที่ไปส่งมอบตัวรับจำนำในต้นชีวิตตัวรับจำนำ รวมทั้งให้ผู้ไปส่งมอบตัวรับจำนำหรือลาย
 พิมพ์นิ้วมือในต้นชีวิตตัวรับจำนำด้วย

ในทางปฏิบัติของโรงรับจำนำ ผู้จำนำต้องนำตัวรับจำนำมาไปส่งมอบตัวตนเองในกรณีที่ไม่
 มาไปส่งมอบตัวรับจำนำด้วยตนเอง จะให้ผู้อื่นมาไปส่งมอบตัวรับจำนำแทนจะต้องทำหนังสือมอบฉันทะ
 ถ้าไม่มีหนังสือมอบฉันทะจะต้องนำความไปแจ้งสถานีตำรวจท้องที่เพื่อเป็นหลักฐาน แล้วจึงคัดสำเนา
 รายงานประจำวันทางสถานีตำรวจไปแจ้งทางแผนกควบคุมโรงรับจำนำ กงทะเลเบียน กรมตำรวจ
 เพื่อขอไปส่งมอบตัวรับจำนำคืน เมื่อเจ้าหน้าที่ทางแผนกควบคุมโรงรับจำนำได้ตรวจสอบหลักฐาน
 เรียบร้อยแล้ว และอนุญาตให้โรงรับจำนำให้ไปส่งมอบตัวรับจำนำนั้นได้ สำหรับ
 สถานธนาภิบาลที่เพิ่มเติมข้อมูลเพิ่มเติมในรายการไปส่งมอบตัวรับจำนำเพื่อสะดวกของผู้จำนำ คือรายละเอียด
 ของผู้ไปส่งมอบตัวรับจำนำในกรณีผู้จำนำให้ผู้อื่นมาไปส่งมอบตัวรับจำนำแทนตน ส่วนในกรณีที่ไม่มีตัวรับจำนำ
 มาไปส่งมอบตัวรับจำนำ เนื่องจากตัวรับจำนำหายหรือชำรุดฉีกขาดผู้จำนำจะต้องมาติดต่อกับโรงรับจำนำ
 เองโดยจะมอบฉันทะให้กับผู้อื่นมาแทนตนไม่ได้ และผู้จำนำจะต้องนำความไปแจ้งสถานีตำรวจเพื่อ
 คำเตือนการ เช่นเดียวกับกรณีที่ผู้อื่นนำตัวรับจำนำมาไปส่งมอบตัวรับจำนำแทนผู้รับจำนำ แต่ไม่มีหนังสือมอบ
 ฉันทะจากผู้จำนำ

อย่างไรก็ตามถ้าผู้จำนำได้คำเตือนการถูกวิธีในการไปส่งมอบตัวรับจำนำดังกล่าวข้างต้นแล้ว
 แม้ว่าผู้รับจำนำจะถูกส่งพักการใช้ใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำ หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงรับ
 จำนำ หรือเลิกกิจการรับจำนำแล้วก็ตาม ผู้จำนำมีสิทธิที่จะไปส่งมอบตัวรับจำนำได้ เพราะได้มีการ
 รับจำนำก่อนที่ผู้รับจำนำจะถูกคำเตือนการดังกล่าว

นอกจากนี้ ถ้าผู้จำนำไม่มีเงินที่จะมาไปส่งมอบตัวรับจำนำ แต่ไม่ต้องการที่จะให้ทรัพย์สิน
 จำนำหลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำนำ ผู้จำนำจะต้องนำคอกเบี้ยมาชำระให้แก่ผู้รับจำนำก่อนที่ตัวรับจำนำ
 จะหมดอายุก็ย่อมได้ และเมื่อผู้รับจำนำได้รับชำระคอกเบี้ยจากผู้จำนำ จะถือเสมือนว่าทรัพย์สินจำนำ
 นั้น ผู้จำนำได้นำมาจำนำใหม่อีกครั้ง ผู้รับจำนำจะออกตัวรับจำนำใหม่ให้แก่ผู้จำนำ

จึงเห็นได้ว่านโยบายในการให้สินเชื่อและนโยบายในการเรียกเก็บหนี้ จะต้องพิจารณา

พร้อมกันไป เพราะถ้านโยบายในการให้สินเชื่อไม่ดี เมื่อนำมาใช้ในการบริหารลูกหนี้ย่อมทำให้นโยบายในการเรียกเก็บหนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงควรให้ผู้บริหารชั้นสูงสุด เป็นผู้กำหนดวิธีและระเบียบการของนโยบายทั้ง ๒ นี้ นอกจากนโยบายดังกล่าวแล้ว ธุรกิจควรพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของลูกค้าแต่ละราย ว่าลูกค้ารายใดที่ธุรกิจควรจะให้สินเชื่อมากหรือน้อย ตามขั้นตอนดังนี้

๑. หาข้อมูลของผู้ที่ขอสินเชื่อ โดยที่ธุรกิจอาจจะใช้ข้อมูลจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรือหลายแหล่ง เช่น ตรวจสอบกับธนาคาร ดูงบการเงินของกิจการที่ขอสินเชื่อจากรายงานฐานะทางสินเชื่อที่สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานที่ให้บริการทางด้านนี้จัดขึ้น จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบริษัทอื่น จากประสบการณ์ เป็นต้น

๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา นั่นคือพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าจากข้อมูลดังกล่าว

๓. ตัดสินใจให้สินเชื่อ โดยพิจารณาว่าควรอนุมัติให้สินเชื่อแก่รายใด ระยะเวลาเท่าใด

การพิจารณาให้สินเชื่อแก่ผู้จำหน่ายแต่ละราย จะพิจารณาจากทรัพย์สินที่ผู้จำหน่ายนำมาจำนอง อาจจะแบ่งขั้นตอนในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ลูกค้าแต่ละรายดังนี้

๑. จัดประเภทของทรัพย์สินจำนองที่ผู้จำหน่ายนำมาจำนอง
๒. ตรวจสอบสภาพทรัพย์สินจำนองว่าเป็นของแท้ หรือชำรุดเสียหายหรือไม่
๓. ศึกษาค่าทรัพย์สินจำนองรวมทั้งอนุมัติวงเงินจำนองของทรัพย์สินแต่ละอย่าง

การควบคุมทรัพย์สินจำนองและการจำหน่ายทรัพย์สินจำนอง

ทรัพย์สินจำนองถือว่าเป็นสินทรัพย์เดินสะพัดอย่างหนึ่งของโรงรับจำนอง เพราะมีสภาพคล่องที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาสั้น คือ โรงรับจำนองเอกชนภายในระยะเวลา ๔ เดือนครึ่ง และส่วนสถานธนาคารภายในระยะเวลา ๕ เดือน เพราะในช่วงระยะเวลา ๔ เดือนครึ่ง หรือ ๕ เดือนดังกล่าว ผู้จำหน่ายจะต้องนำเงินมาไถ่ถอนทรัพย์สินจำนอง ถ้าเกินช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้จำหน่ายไม่มาไถ่ถอนทรัพย์สินจำนอง ผู้รับจำนองมีสิทธิที่จะนำทรัพย์สินไปขายเปลี่ยนเป็นเงินสดได้

การควบคุมทรัพย์สินจำนอง

ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนองได้กำหนดความรับผิดชอบของโรงรับจำนองในเรื่องเกี่ยว

กับการเก็บรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของโรงรับจำนำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงรับจำนำจะต้องควบคุมทรัพย์สินจำนำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้ทรัพย์สินนั้นสูญสลาย สูญหาย เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนไปจากรูปเดิม ภายในโรงรับจำนำจะต้องมีสถานที่มั่นคงปลอดภัยในการเก็บรักษาทรัพย์สินจำนำ ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่กำหนดไม่ให้นำทรัพย์สินจำนำออกนอกโรงรับจำนำ

ด้วยเหตุนี้ โรงรับจำนำทุกแห่งจะมีห้องเก็บทรัพย์สิน (Strong Room) ซึ่งมีพนักงานเก็บของเป็นผู้ควบคุมทรัพย์สินที่อยู่ในห้องเก็บทรัพย์สิน โดยจะเป็นผู้รักษากุญแจของห้องเก็บทรัพย์สิน โดยทั่วไปโรงรับจำนำเอกชน ผู้ที่รักษากุญแจห้องเก็บทรัพย์สินจะเรียกว่า "ผู้ถือกุญแจ" และจะเป็นผู้รับผิดชอบทรัพย์สินจำนำในห้องเก็บทรัพย์สินแต่เพียงผู้เดียว ภายในห้องเก็บทรัพย์สินส่วนใหญ่จะเก็บรักษาตู้เงิน ในตู้เงินจะเก็บเงินสดที่ใช้เป็นเงินหมุนเวียนของโรงรับจำนำ ซึ่งผู้จัดการจะเป็นผู้ถือกุญแจ และทราบรหัสตู้เงินนี้ ในห้องเก็บทรัพย์สินจะเก็บรักษาทรัพย์สินจำนำจำพวก นาฬิกา เงิน ทอง เพชร และของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่มีขนาดเล็ก เช่น แว่นตา นาฬิกา กล้องถ่ายรูป ฯลฯ โดยจะจัดแยกประเภททรัพย์สินจำนำออกเป็นหมวดหมู่ และแยกตามวงเงินรับจำนำด้วย เพื่อสะดวกในการเก็บรักษาทรัพย์สินและนำทรัพย์สินให้ผู้จำนำเมื่อมีการไถ่ถอน เช่น กล้องถ่ายรูป รับจำนำในราคา ๒,๕๐๐.๐๐ บาท จะจัดเข้าเป็นประเภทกล้องถ่ายรูป วงเงิน ๒,๐๐๐.๐๐ - ๓,๐๐๐.๐๐ บาท เป็นต้น การแยกทรัพย์สินจำนำตามวงเงินรับจำนำนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงรับจำนำ ถ้าโรงรับจำนำขนาดใหญ่อาจจะมีช่วงวงเงินเพียง ๕๐๐.๐๐ บาท หรือโรงรับจำนำที่มีผู้นำทรัพย์สินมาจำนำน้อย อาจจะมีช่วงระยะของวงเงินมากกว่า ๑,๐๐๐.๐๐ บาท ทรัพย์สินจำนำที่อยู่ในห้องเก็บทรัพย์สิน ผู้ถือกุญแจจะเป็นผู้ทำหน้าที่รักษาทรัพย์สิน และนำทรัพย์สินออกจากที่เก็บทรัพย์สินเมื่อมีการไถ่ถอน ส่วนทรัพย์สินจำนำขนาดใหญ่ เช่น ทรัพย์สิน หักฉิม ทรัพย์สิน เครื่องเสียงต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น จะเก็บไว้นอกห้องเก็บทรัพย์สินโดยมีพนักงานธุรการเป็นผู้ดูแล เพราะส่วนใหญ่แล้วพนักงานธุรการจะพักอยู่ภายในโรงรับจำนำ ดังนั้น ผู้จัดการจึงมอบหมายให้พนักงานธุรการรับผิดชอบทรัพย์สินจำนำที่อยู่นอกห้องเก็บทรัพย์สิน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าโรงรับจำนำเอกชนแต่ละแห่งจะมีพนักงานธุรการกี่คนที่พักอยู่ในโรงรับจำนำ หรือถ้ามีพนักงานตำแหน่งอื่นพักอยู่ภายในโรงรับจำนำ ก็ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย เนื่องจากโรงรับจำนำจะมีที่ทำการหลายชั้น จึงแบ่งประเภทของทรัพย์สินจำนำออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เช่น เครื่องเสียงประเภทวิทยุ เครื่องเล่นเทป เครื่องขยายเสียง เครื่องดนตรีต่าง ๆ จะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งภายในที่ทำการแต่ละชั้นจะแบ่งแยกประเภทย่อย

ออกไปอีก เช่น วิทยุ เครื่องเล่นเทป ฯลฯ และแบ่งวงเงินรับจํานําเช่นเดียวกับห้องเก็บทรัพย์สิน สำหรับสถานธนาณูเคราะห์ผู้ถือฤกษ์แจห้องเก็บทรัพย์สินจะมี ๒ คน คือ ผู้จัดการ และ พนักงานเก็บของ และทั้ง ๒ คนจะร่วมรับผิดชอบทรัพย์สินจํานําในห้องเก็บทรัพย์สิน และถ้าสถานธนาณูเคราะห์แห่งใดมีผู้ช่วยพนักงานเก็บของก็จะเข้าร่วมรับผิดชอบทรัพย์สินจํานําในห้องเก็บทรัพย์สิน ส่วนทรัพย์สินจํานําที่เก็บไว้ นอกห้องเก็บทรัพย์สินจะมีผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้จัดการของสถานธนาณูเคราะห์จะพัก อยู่ที่ทำการของสถานธนาณูเคราะห์

เนื่องจากที่ทำการของโรงรับจํานําเอกชนใช้เป็นสถานที่เก็บทรัพย์สินจํานําด้วย จึงจำเป็นต้องมีการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นโดยการประกันภัยสถานที่แห่งนั้นไว้

การจําหน่ายทรัพย์สินหลุดจํานํา

เมื่อทางโรงรับจํานําได้ตรวจสอบพบว่าทรัพย์สินจํานําที่ผู้จํานําขาดส่งตก เบียด เป็น เวลา เกินกว่า ๔ เดือน และไม่มีคำทํานิรूपรรณตรงหรือคล้ายกับคำทํานิรूपรรณของหาย ที่เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ออกประกาศคำทํานิรूपรรณของหาย ได้แจ้งคำทํานิรूपรรณของหายไว้ ผู้รับจํานําจะต้องทำบัญชีทรัพย์สินจํานําเหล่านี้ยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และปิดประกาศไว้ ณ ที่เปิดเผยภายในโรงรับจํานําตามแบบและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ถ้าเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตไม่ได้ส่งอายุคหรือผู้จํานําไม่ได้ขอไถ่ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันประกาศให้ทรัพย์สินจํานํานั้นหลุด เป็นสิทธิของผู้รับจํานํา

จึงเห็นได้ว่ารายได้ส่วนหนึ่งของโรงรับจํานําจะมาจากการจําหน่ายทรัพย์สินหลุดจํานํา ผู้ที่ราคาจึงต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อนับทรัพย์สินจํานําไปขาย คือความเสี่ยงในการขาดทุนซึ่งเกิดจากเงินสดที่ได้รับจากการขายทรัพย์สินจํานําน้อยกว่าเงินทุนที่ใช้ไปในการรับจํานํา ความเสี่ยงนี้อาจจะเกิดขึ้นมาจาก

๑. การลดลงของราคา
๒. การเสื่อมของทรัพย์สิน
๓. การเปลี่ยนแปลงแบบและความนิยม

๑. การลดลงของราคา

ทรัพย์สินที่มีปริมาณความต้องการน้อยจะมีผลทำให้ราคาทรัพย์สินนั้นต่ำลงได้ หรือถ้าทรัพย์สิน

มีปริมาณมากในท้องตลาดก็จะทำให้ราคาทรัพย์สินนั้นต่ำลง เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ตีราคาควรที่จะพิจารณาว่าทรัพย์สินจำนำนั้น เป็นที่ต้องการของตลาดมากหรือน้อย

๒. ความเสื่อมคุณภาพของทรัพย์สินจำนำ

สาเหตุที่ทำให้ทรัพย์สินเสื่อมคุณภาพอาจจะเนื่องมาจากการเก็บทรัพย์สินนั้นนานเกินไป เพราะทรัพย์สินบางอย่างจะมีความเสี่ยงในเรื่องนี้ เพียงแต่ว่าอัตราความเสี่ยงในคุณภาพไม่เท่ากัน การตีราคาทรัพย์สินจำนำจึงควรที่จะคำนึงถึงการเสื่อมคุณภาพในอีกสี่เดือนครึ่งข้างหน้า เมื่อทรัพย์สินจำนำหลุด เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับจำนำ

๓. การเปลี่ยนแปลงในแบบของทรัพย์สิน (Style Change)

เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าผู้บริโภค โรงรับจำนำจึงต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในเรื่องนี้ด้วย เช่น โทรทัศน์สีแบบสัมผัสใช้กับเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ได้แต่โทรทัศน์สีแบบปิดไม่สามารถใช้กับเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ได้แม้ว่าจะมีแบบหรือรุ่นเดียวกัน จึงควรที่จะพิจารณาให้โทรทัศน์สีแบบสัมผัสมีราคาต่ำกว่า เป็นต้น

โดยคำนึงถึงความเสี่ยงดังกล่าวในการตีราคาของทรัพย์สินจำนำแล้ว เมื่อทรัพย์สินจำนำหลุด เป็นสิทธิ์ของผู้รับจำนำตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ห้ามโรงรับจำนำประกอบธุรกิจอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับการรับจำนำหรือการขายทรัพย์สินจำนำที่หลุด เป็นสิทธิ์แล้วในบริเวณโรงรับจำนำ ดังนั้นโรงรับจำนำจึงสามารถที่จะขายทรัพย์สินหลุดจำนำได้เอง สำหรับสถานธนาถุเคราะห์ใช้วิธีการเปิดประมูลขายแก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจ โดยเปิดประมูลขายทุกวันอาทิตย์ที่สองและที่สี่ของเดือน ทรัพย์สินหลุดจำนำของสถานธนาถุเคราะห์ทั้งหมดจะนำมาเปิดประมูลขายที่สถานธนาถุเคราะห์ ๑ บริเวณกรมประชาสงเคราะห์ เชียงพานขาว โดยทางสถานธนาถุเคราะห์ประเมินราคาขั้นต่ำที่จะขายของทรัพย์สินหลุดจำนำทุกชิ้นไว้ก่อนที่จะเปิดประมูลขาย และราคาประมูลขายจะต้องสูงกว่าราคาที่ประเมินเอาไว้ ซึ่งมีคณะกรรมการเข้าร่วมประเมินราคาทรัพย์สินหลุดจำนำและทำการขายทรัพย์สินหลุดจำนำดังนี้

- ผู้ตรวจการ
- ผู้จัดการสถานธนาถุเคราะห์
- พนักงานเก็บของ

- สมุทรชัย

โดยปกติราคาที่ประมูลขายจะต่ำกว่ามูลค่าในท้องตลาด ยกเว้นทองรูปพรรณที่ราคาใกล้เคียงกับมูลค่าในท้องตลาด เพียงแต่ไม่คิดค่ากำเหน็จ ผู้จัดการและผู้ช่วยผู้จัดการจะร่วมรับผิดชอบทรัพย์สินที่ขายไม่หมด แต่การขายทรัพย์สินหลุดจำนำของโรงรับจำนำจะไม่นิยมใช้การ เปิดประมูลขาย ในสมัยก่อนจะขายให้ร้านค้าของเก่าหลังกระทรวงฯ ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าประจำมารับซื้อถึงโรงรับจำนำ หรือโรงรับจำนำบางแห่งจะจัดสถานที่ภายในบริเวณโรงรับจำนำ เป็นที่ขายทรัพย์สินหลุดจำนำให้แก่ประชาชนทั่วไปซึ่งทำให้ราคาทรัพย์สินหลุดจำนำขายได้ในราคาดีกว่าเดิม การประเมินราคาของทรัพย์สินหลุดจำนำของโรงรับจำนำเอกชนจะขึ้นอยู่กับโรงรับจำนำ เอกชนแต่ละแห่งว่าจะคิดกำไรเพิ่มจากราคาทรัพย์สินหลุดจำนำเท่าใด ราคาทรัพย์สินหลุดจำนำในที่นี้คือราคาที่ผู้รับจำนำรับจำนำทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยที่ผู้รับจำนำจะต้องได้รับจากผู้จำนำเป็นระยะเวลา ๔ เดือนครึ่ง แต่ราคาประเมินนี้จะต่ำกว่ามูลค่าในท้องตลาดของทรัพย์สินหลุดจำนำ ส่วนทรัพย์สินหลุดจำนำจำพวก นาฬิกาเงินทอง เพชร รูปพรรณ โรงรับจำนำเอกชนบางแห่งอาจใช้ผู้จัดการประมูลราคาให้ใกล้เคียงกับมูลค่าในท้องตลาด แต่บางแห่งจะนำไปประเมินราคาที่ร้านขายทรัพย์สินจำนำประเภทนี้ แล้วนำราคาประเมินได้มาตั้งเป็นราคาขายทรัพย์สินหลุดจำนำ

ก่อนที่จะทำการขายทรัพย์สินหลุดจำนำ ผู้รับจำนำต้องทำการบันทึก วัน เดือน ปี ที่ทรัพย์สินหลุดเป็นสิทธิไว้ในต้นขั้วตัวจำนำ และเมื่อขายทรัพย์สินนั้นได้แล้วหรือ เปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินจำนำที่หลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำนำแล้วจะต้องบันทึก วัน เดือน ปี ที่จำหน่ายหรือ เปลี่ยนสภาพในต้นขั้วตัวจำนำด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย